

PARDONS

Topografieën van genadeverhalen : Contextualisering van vroegmoderne remissiebrieven in de Zuidelijke Nederlanden, 15de-17de eeuw

DUUR
15/12/2020 – 15/03/2025

BUDGET
860 445 €

PROJECT BESCHRIJVING

Context

In het vroegmoderne Europa verleenden vorsten op regelmatige basis gratie (veelal remissie) aan de daders van (ernstige) misdrijven. De toekenning van een dergelijke genadebrief was de uitkomst van een gelaagd en complex proces dat beoogde om de sociale vrede te herstellen. Het Belgische Rijksarchief bewaart verschillende omvangrijke reeksen gratiebrieven die door de Bourgondische en Habsburgse heersers in de Lage Landen werden verleend. Ze bieden niet alleen zicht op de uitdijende bureaucratieën van deze machthebbers en hun verhouding met een aantal intermediaire instellingen, ze illustreren ook de positie en beleving van individuen en gemeenschappen die werden geconfronteerd met sociale en politieke conflicten. Deze fascinerende verzamelingen van verhalen over conflicten, geweld en ontwrichting van het dagelijkse leven vormen daarom een bijzonder waardevol onderdeel van het vroegmoderne archivalische erfgoed, dat voor iedereen toegankelijk zou moeten zijn.

Doelstellingen

Het PARDONS-project heeft tot doel de reeksen genadebrieven die in het Rijksarchief worden bewaard, te digitaliseren, te bestuderen en voor het brede publiek te ontsluiten. Door de inhoudelijke analyse van deze brieven wil ons onderzoeksteam het verloop en de strategieën reconstrueren van de daders die een gratieverzoek indienden en die tegelijkertijd tegemoet kwamen aan de claims van de slachtoffers en hun verwanten. Het zal de machtsstructuren, de complexe archieftopografie en genresystemen achter de gratieverlening in kaart brengen en aantonen hoe de verlening van gratie fungeerde als een instrument van conflictbeheersing. Het project zal op die manier een nieuwe visie ontwikkelen op machtsuitoefening en sociale relaties in de vroegmoderne Nederlanden. Ten slotte zal het door de ontwikkeling van een online onderzoeksportaal en de inzet van een citizen science netwerk deze genadebrieven maximaal valoriseren.

Methodologie

De genadebrieven die in het Belgisch Rijksarchief worden bewaard, zijn niet alleen uitzonderlijk omwille van hun inhoudelijke rijkdom, maar ook omwille van hun omvang en de uitzonderlijk lange tijdspanne die ze bestrijken. Naar schatting gaat het om meer dan 10.000 dossiers uit de periode van de vijftiende tot en met de achttiende eeuw. Ze zijn onderverdeeld in drie collecties, die deel uitmaken van de archieven van de Audiëntie, de Geheime Raad en de Rekenkamer. Ons onderzoeksteam zal een coherent geheel van genadebrieven uit deze drie collecties systematisch digitaliseren, indexerend en transcriberend. Via een partnerschap met VZW Histories en verschillende historische verenigingen, zullen we ook een citizen science netwerk uitbouwen van gepensioneerde onderzoekers, lokale historici, masterstudenten, enz. die zullen helpen bij het transcriberen. Voortbouwend op deze thick description zal het project de praktijk van de gratieverlening onderzoeken. De genadebrieven zullen worden geanalyseerd als archiefgenres, als narratieve constructies en als instrumenten van conflictbeheersing. Dit drievoudig perspectief zal een rijk beeld opleveren van de gratieprocedure, de strategieën van de indiëners, de politieke belangen van de vorsten, de intermediaire structuren en de lokale gemeenschappen. De nadruk in de valorisatiecomponent van het PARDONS-project ligt op de creatie van een vrij toegankelijke website waarop de gedigitaliseerde brieven, de metadata en de transcripties zullen worden getoond, met verwijzingen naar andere bronnen of publicaties met betrekking tot de brieven in kwestie.

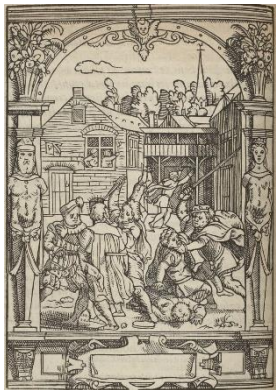
PARDONS

Verwachte impact en resultaten

De gratiebrieven in het Belgische Rijksarchief behoren tot de meest opmerkelijke archivalische erfgoedcollecties van de vroegmoderne Nederlanden. Daarom wil PARDONS hiervoor een laagdrempelige toegang ontwikkelen gericht op een breed publiek van zowel lokale historici en genealogen, als professionele onderzoekers in middeleeuwse en vroegmoderne geschiedenis en uit andere disciplines. Dit onderzoeksportaal zal ook, als aanvulling op traditionele kanalen zoals tijdschriften en lezingen op congressen, worden ingezet om de onderzoeksresultaten bekend te maken. Op die manier zal deze website een hub vormen voor brede valorisatie. De metadata van alle bestudeerde en gedigitaliseerde gratiebrieven, evenals hun transcripties, zullen worden geïntegreerd in de digitale zoekomgeving van het Belgische Rijksarchief. De betrokkenheid van vrijwilligers bij het identificeren, transcriberen en bestuderen van de gratiebrieven is een voorbeeld van burgerwetenschap en vormt een belangrijke meerwaarde voor de verderzetting van het project, ook nadat de financiering ervoor zal zijn afgelopen. De verhalen uit deze genadebrieven leveren immers niet alleen onderzoeksmateriaal op voor wetenschappers, maar brengen ook duizenden voorbij ontworpen levens voor het voetlicht. Door deze verborgen verhalen opnieuw te vertellen en te valoriseren, zou dit project zelfs verre nakomelingen in contact kunnen brengen met dit vergeten verleden van zowel slachtoffers als daders.

"Des seditions ou commotions"
Joos de Damhouder, La Practique et
enchrion des causes criminelles,
Louvain, Wauters et Bathen,
1555, p. 108.

"D'homicide"
Joos de Damhouder, La Practique et
et enchrion des causes criminelles,
Louvain, Wauters et Bathen,
1555, p. 116.

"De ravissement"
Joos de Damhouder, La Practique et
enchrion des causes criminelles,
Louvain, Wauters et Bathen,
1555, p. 203.

CONTACT INFORMATIE

Coördinator

Eddy Put
Algemeen Rijksarchief
eddy.put@arch.be

Partners

Hans Cools
Katholieke Universiteit Leuven (KU Leuven)
Faculteit Letteren
hans.cools@kuleuven.be

Xavier Rousseaux
Université catholique de Louvain (UCLouvain)
Institut des civilisations, arts et lettres
xavier.rousseau@uclouvain.be

Violet Soen
Katholieke Universiteit Leuven (KU Leuven)
Faculteit Letteren
violet.soen@kuleuven.be

LINKS

Project website: www.pardons.eu

Pagina op de website van de UCLouvain:
<https://uclouvain.be/fr/instituts-recherche/incal/chd/j/pardons.html>